

حقوق شرکت‌های تعاونی

نگرشی تحلیلی بر مقررات حاکم بر تشکلهای
تعاونی در حقوق ایران

مؤلف

حمید رحمانی احمدآباد

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

انتشارات جنگل

سرشناسه	: رحمانی احمدآباد، حمید ۱۳۴۸-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق شرکت‌های تعاونی نگرشی تحلیلی بر مقررات حاکم بر تشکل‌های تعاونی در حقوق ایران / مؤلف: حمید رحمانی احمدآباد.
مشخصات نشر	: تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۲۴۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۷۸۹-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: تعاونی‌ها - قوانین و مقررات - ایران
موضوع	: Cooperative Societies - Law and legislation - Iran
موضوع	: تعاونی‌ها - ایران
موضوع	: Cooperative Societies - Iran
رده‌بندی کنگره	: HD۳۵۳۲/۵۶۱۴۳۰۳۹۸
رده‌بندی دیویی	: ۳۱۴/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۶۲۱۸۶

عنوان کتاب: حقوق شرکت‌های تعاونی

تألیف: حمید رحمانی احمدآباد

ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه

ناظر فنی: امین لشکری

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۸

قطع و تیراژ: رقعی، ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۷۸۹-۶

[http:// www.jangal.com](http://www.jangal.com)

[email: info@junglepub.org](mailto:info@junglepub.org)

تلفن: ۵۴۱۱۳-۶۶۴۸۲۸۳۰-۹-۶۶۴۸۶۱۱۵-۰۲۱

۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱

فصل مقدماتی - تبیین مفاهیم

مبحث اول - کلیات	۶
گفتار نخست - تعاونی	۶
گفتار دوم - قانون حاکم	۹
گفتار سوم - عضو	۱۵
مبحث دوم - مباحث مالی تعاونی ها	۱۷
گفتار اول - سهم	۱۷
گفتار دوم - حق عضویت	۱۹
گفتار سوم - سرمایه	۲۰
گفتار چهارم - ذخایر	۲۲
گفتار پنجم - سود	۲۳
گفتار ششم - مازاد برگشتی	۲۴

فصل نخست - مجامع عمومی

مبحث اول - تشریفات مربوط به مجمع عمومی	۲۷
گفتار اول - تشریفات تشکیل جلسات مجمع عمومی	۲۷
بند نخست - درخواست تشکیل مجمع عمومی	۲۷
بند دوم - دعوت مجمع عمومی	۲۸
بند سوم - افتتاح مجمع عمومی	۲۹
بند چهارم - انتخاب هیأت رئیسه مجمع عمومی	۲۹
گفتار دوم - رسمیت جلسه و تشریفات تصمیم گیری	۳۰
مبحث دوم - انواع مجامع	۳۳
گفتار اول - مجمع عمومی مؤسس	۳۳

بند نخست - نصاب‌ها	۳۳
بند دوم - وظایف	۳۵
گفتار دوم - مجمع عمومی عادی (سالانه)	۳۷
بند نخست - نصاب‌ها	۳۷
بند دوم - وظایف	۳۸
گفتار سوم - مجمع عمومی فوق‌العاده	۵۰
بند نخست - نصاب‌ها	۵۰
بند دوم - وظایف	۵۱

فصل دوم - مدیریت

مبحث اول - انتخاب مدیران	۶۱
گفتار اول - شرایط انتخاب	۶۱
گفتار دوم - تشریفات انتخاب	۶۷
بند نخست - مرجع انتخاب هیأت مدیره	۶۸
بند دوم - نحوه اخذ آراء	۶۹
بند سوم - اعلام قبولی مدیران	۶۹
بند چهارم - شرایط انتخاب مجدد اعضا و هیأت مدیره	۷۰
مبحث دوم - حقوق، اختیارات، وظایف و مسئولیت مدیران	۷۱
گفتار اول - حقوق و مزایای مدیران	۷۱
گفتار دوم - اختیارات مدیران	۷۳
بند نخست - حدود اختیارات قانونی مدیران	۷۴
بند دوم - تحدید اختیارات مدیران	۷۵
بند سوم - مصادیق اختیارات مدیران	۷۶
گفتار سوم - وظایف مدیران	۸۴
گفتار چهارم - مسئولیت مدیران	۱۰۴
بند نخست - مسئولیت مدنی	۱۰۵
بند دوم - مسئولیت قراردادی	۱۲۹

بند سوم- مسئولیت جزائی	۱۳۱
مبحث سوم- نظارت بر عملکرد مدیران	۱۶۳
گفتار نخست- نظارت عضو	۱۶۳
گفتار دوم- نظارت مجمع عمومی	۱۶۴
گفتار سوم- نظارت هیأت مدیره	۱۶۵
گفتار چهارم- نظارت بازرسان	۱۶۵
گفتار پنجم- نظارت اتحادیه	۱۶۷
گفتار ششم- نظارت مشارکت کننده و سرمایه گذار	۱۶۷
گفتار هفتم- نظارت دولت	۱۶۸
مبحث چهارم- ضمانت ررال سمت مدیران	۱۷۰

فصل سوم- بازرسی

مبحث اول- انتخاب بازرسان	۱۷۲
گفتار اول- شرایط انتخاب	۱۷۲
گفتار دوم- تشریفات انتخاب	۱۷۶
بند نخست- مرجع انتخاب بازرسان	۱۷۶
بند دوم- نحوه اخذ آراء	۱۷۷
بند سوم- اعلام قبولی بازرسان	۱۷۷
بند چهارم- انتخاب مجدد بازرسان	۱۷۸
مبحث دوم- حقوق، اختیارات، وظایف و مسئولیت بازرسان	۱۷۸
گفتار اول- حقوق و مزایای بازرسان	۱۷۸
گفتار دوم- اختیارات بازرسان	۱۷۹
گفتار سوم- وظایف بازرسان	۱۸۰
گفتار چهارم- مسئولیت بازرسان	۱۸۵
بند نخست- مسئولیت قانونی	۱۸۵
بند دوم- مسئولیت جزائی	۱۸۶

مبحث سوم- موجبات زوال سمت بازرسان..... ۱۸۷

فصل چهارم- ویژگی‌های خاص تعاونی‌ها

مبحث اول- تغییر شخصیت تعاونی..... ۱۹۰

گفتار نخست- ادغام..... ۱۹۰

بند نخست- نحوه ادغام..... ۱۹۱

بند دوم- شرایط ادغام..... ۱۹۳

گفتار دوم- انتزاع..... ۱۹۶

بند نخست- انتزاع اختیاری..... ۱۹۷

بند دوم- انتزاع اجباری..... ۲۰۰

گفتار سوم- انحلال..... ۲۰۴

مبحث دوم- مسئولیت - رایی عضو..... ۲۱۰

مبحث سوم- دفاتر تعاونی..... ۲۱۰

مبحث چهارم- اتاق تعاون..... ۲۱۱

گفتار نخست- وظائف و اهداف اتاق تعاون..... ۲۱۲

گفتار دوم- ارکان اتاق تعاون..... ۲۱۴

بند نخست- مجمع نمایندگان..... ۲۱۴

بند دوم- هیأت‌رئیس..... ۲۱۶

بند سوم- دبیر اتاق..... ۲۱۷

بند چهارم- هیأت بازرسی..... ۲۱۸

بند پنجم- منابع مالی اتاق تعاون..... ۲۱۸

مبحث پنجم- نظارت بر تعاونی..... ۲۱۹

گفتار اول- نظارت دولت..... ۲۱۹

گفتار دوم- نظارت مشارکت‌کننده و سرمایه‌گذار..... ۲۲۲

مبحث ششم- معافیت‌های مالیاتی..... ۲۲۲

منابع و مأخذ..... ۲۳۰

در وضعیت کنونی اقتصاد کشورما، تشکیل و توسعه تشکل‌های تعاونی با هدف انتقال تصدی‌گری‌های دولت به این بخش، از دیدگاه بسیاری از نظریه‌پردازان اقتصادی و جامعه‌شناسان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین راهکارهای حل مشکلات و معضلات اقتصادی ایران شناخته شده است، که این امر اهمیت بررسی و تحلیل ضوابط و مقررات حاکم بر تعاونی‌ها را دوچندان می‌سازد به‌طوری‌که دیگر نمی‌توان نسبت به تنظیم و شفاف‌سازی ضوابط قانونی حاکم بر این تشکل‌ها بی‌اعتنا بوده و آن را به مدیریت حاکم بر آن یا اقدامات سلیقه‌ای ناظرین دولتی واگذار نمود.

البته باید اذعان داشت در این حوزه تحقیقات مختصر و پراکنده‌ای نیز صورت گرفته است یکی با توجه به اقتضائات خاص شرکت‌ها و اتحادیه‌های مورد بحث و گستردگی و تنوع آنها، منابع حقوقی کشور در این زمینه بسیار محدود بوده و اندک تحقیقات دانشگاهی و روش‌های علمی صورت گرفته نیز عموماً فارغ از بررسی و تحلیل حقوقی مواد قانونی مربوطه انجام شده است که این بی‌توجهی علاوه بر آنکه معضلات و مشکلات عدیده‌ای را برای تعاونی‌ها فراهم آورده، قضات و حقوقدانان را نیز در پیگیری و رسیدگی به پرونده‌های مربوطه با مشکلات جدی مواجه ساخته است.

در این کتاب تمامی مساعی مؤلف بر این است تا ضمن استفاده از تجربیات اجرائی حقوقدانان و صاحب‌نظران شاغل در بخش مهم‌ترین ابهامات و پرسش‌های مطروحه در خصوص تعاونی‌ها پاسخ داده شود که ازجمله آن می‌توان به علل ناهمگونی مقررات حاکم بر تشکل‌های مورد بحث اشاره نمود، تکثر و تنوعی که دلیل آن را بایستی در نحوه تدوین قوانین و مقررات مربوطه جستجو کرد، همچنین علل تعدد و دوگانگی وزارتخانه‌های ناظر بر تعاونی‌ها که به نظر می‌رسد عامل اصلی آن چیزی جز ضرورت

استفاده از کارشناسان و ناظرین تخصصی برای اعمال این گونه ارزیابی‌ها در حوزه‌های خاص شهری و روستایی نبوده است.

شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی ایران، حسب مورد و بسته به اینکه تحت نظارت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار گیرند یا مشمول کنترل و ارزیابی ناظرین وزارت جهاد کشاورزی باشند، دارای قوانین و مقررات متفاوتی هستند به همین جهت هم در بخش توضیح و تبیین مبانی قواعد حاکم بر این شکل‌ها، ضمن مطالعه تطبیقی قانون بخش تعاون اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ با قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰، تلاش گردیده است تا علاوه بر اشاره به وجوه افتراق این مقررات از یکدیگر به موارد سکوت و همچنین ابهامات موجود در هر یک نیز پرداخته شده و نهایتاً نسبت به تعیین قانون حاکم بر تشکیل‌های تحت شمول آنها اظهارنظر گردد، ضمن اینکه بررسی سبب تنوع مقررات و قوانین حاکم بر اشخاص مشمول نیز از دیگر مباحث مدنظر بوده است.

بدیهی است پرداختن به این مطالب علاوه بر آنکه فعالان و محققان علاقمند به بخش تعاونی را با مقررات حاکم بر هر یک از اقسام تعاونی‌های تحت پوشش وزارتخانه‌های ناظر آشنا خواهد نمود، مبنای قواعد حاکم بر آنها و همین‌طور نحوه تطبیق این مقررات را با یکدیگر روشن ساخته و نظارت دولت را در چهارچوب قانونی خود قرار خواهد داد. همچنین مساعدتی خواهد بود برای قوه مقننه در وضع قوانین جدید و اصلاح مقررات موجود، ضمن اینکه تکلیف مراجع قضائی را نیز در رسیدگی به پرونده‌های مرتبط روشن ساخته، راهنمائی خواهد بود فراسوی مراکز آموزش عالی برای تحلیل هر چه بهتر و بیشتر مقررات مذکور و از همه مهمتر کمکی است اگر چه اندک در راستای حل مشکلات و معضلات این تشکلات و ارکان مختلف آنها، مخصوصاً اعضای شرکت‌های مورد بحث که اغلب آنان را کارکنان محترم

دولت و اقشار آسیب‌پذیر و زحمتکش فعال در حوزه روستاها و شاغلین بخش کشاورزی تشکیل می‌دهند.

علاوه بر این انتقال دستاوردها و تجربیات قابل قبول کارکنان دولتی ناظر بر تشکلهای تعاونی و همین‌طور ارتقاء سطح دانش حقوقی آنان نیز ازجمله دیگر اهداف مؤلف بوده است که امید آن می‌رود در حد بضاعت گامی هر چند اندک در مسیر نیل به آن برداشته شده باشد.

مجموعه این کتاب به مدیران محترم عامل، اعضای هیئت‌مدیره و بازرسان تشکلهای تعاونی و همچنین دانشجویان حقوق و دیگر رشته‌های مرتبط دانشگاهی توصیه می‌گردد.

از اساتید و یارانی که در اختیار همکاران محترم دانشگاهی، حقوقدانان ارجمند، دانشجویان عزیز و نمایان‌خواندگان دانا و دانشمندی که از سر مهر و عنایت، لغزش‌های نویسنده را از سر و باز نویسند پیشاپیش سپاسگزار است.

والله ولی التوفیق

حاج محمد رحمان احمدآباد

مشتاق، بهمن‌ماه ۱۳۹۷